

5. DE EERSTE VONDSTEN VAN *CANARIUM MUTABILIS*

H.K. Mienis

Marine molluscs from the Eastern Mediterranean

5. The first finds of *Canarium mutabilis*

One adult and two juvenile shells are reported from the Mediterranean beach of Israel. They form the first records of this well-known Indo-Pacific strombid species from the Mediterranean Sea. Additional records are needed to show whether we are dealing here with either an occasional or a well established Lessepsian migrant.

Elke keer wanneer een Indo-Pacifische molluskensoort voor het eerst opduikt langs de Middellandse Zeekust van Israël, dan vraag ik mij af of het wel nut heeft om zo'n vondst bekend te maken. Dit was bijvoorbeeld het geval met de allereerste vondst van de kauri *Erronea (Palmadusta) lentiginosa lentiginosa* (Gray, 1825), familie Cypraeidae, ter hoogte van Tel Aviv (Mienis, 1990). Van een echte Lessepsische migrant dat wil zeggen een fauna-element dat zijn verspreidingsgebied heeft uitgebreid door middel van een natuurlijke migratie vanuit de Rode Zee via het Suez Kanaal naar de Middellandse Zee, was hier blijkbaar geen sprake, omdat de conchologische kenmerken duidelijk aangaven dat we te maken hadden met een exemplaar behorende tot de nominale soort uit de omgeving van India en beslist niet met *Erronea (Palmadusta) lentiginosa dancalica* (Jonklaas & Nicolay, 1977) uit het zuidelijk deel van de Rode Zee. Het bleef echter niet bij een uniek exemplaar, want vier jaar later kon Rujder (1994) de vondsten rapporteren van twee andere exemplaren op het strand van HaBonim. Ondertussen is nog een vierde exemplaar gevonden en wel nabij Palmahim. In al deze gevallen hebben we te maken met exemplaren die tot de nominale soort behoren. *Erronea lentiginosa lentiginosa* valt zodoende zo goed als zeker in de categorie van soorten die in de Middellandse Zee terecht zijn gekomen met ballastwater of al liftende op de romp van een boot. Enige voorbeelden, die ook tot deze groep behoren, zijn *Thais lacera* (Von Born, 1778), familie Muricidae (Mienis, 1994) en *Conomurex persicus* (Swainson, 1821), familie Strombidae, (Mienis, 1999).

Andere vermeldingen van een eerste vondst in de Middellandse Zee zoals *Erosaria turdus* (Lamarck, 1822) (Barash & Danin, 1986) en *Nuclearia nucleus* (Linnaeus, 1758), (Singer, 1993), beiden familie Cypraeidae, hebben tot nog toe geen verder resultaat opgeleverd.

Bijna 10 jaar geleden kwam de 'National Mollusc Collection' van de Hebreeuwse Universiteit in Jeruzalem (HUJ) in het bezit van een exemplaar van *Canarium mutabilis* (Swainson, 1821), familie Strombidae, dat door Z. Orlin in november 1991 was gevonden op het strand van HaBonim (HUJ 8846). Het is een volwassen, maar bijzonder klein exemplaar: 18.6 x 11.3 mm (hoogte x breedte). Daar de vondst stamt uit de periode dat Orlin nog nooit in Elat of elders in de Rode Zee verzameld had, bestaat er geen twijfel wat betreft de juistheid van de vindplaats.

Ik had al bijna deze vondst vergeten, toen ik twee

juvenile exemplaren van een '*Strombus*'-achtige soort ter determinatie ontving. Deze exemplaren waren aangetroffen in gruis op het strand van Shiqmona, ten zuiden van Haifa, door Y. Nagy op 28 september 1998. De schelpjes hadden respectievelijk een hoogte van 4.8 en 4.6 mm. Een vergelijking met juveniel materiaal in de HUJ-collectie bracht aan het licht dat ook deze twee exemplaren zonder enige twijfel tot *Canarium mutabilis* behoorden.

Hoe moeten deze vondsten geïnterpreteerd worden? *Canarium mutabilis* komt in de Rode Zee inclusief de Golf van Suez overal heel algemeen voor in ondiep water. Naar mijn mening slagen pelagische larven van *Canarium mutabilis* er zo nu en dan in om via het Suez Kanaal tot in het oostelijk deel van de Middellandse Zee door te dringen. Waarschijnlijk treffen zij daar echter ecologische omstandigheden aan, die niet geheel aan hun eisen voldoen, zodat zij zich in het beste geval tot dwerg-achtige volwassenen kunnen ontwikkelen. Het is echter de vraag of ze net als de andere '*Strombus*', die nu in het oostelijk deel van de Middellandse Zee heel algemeen voorkomt: *Conomurex persicus*, levensvatbare populaties kunnen stichten. Slechts vondsten van meer materiaal kan ons verder inzicht geven over de plaats die *Canarium mutabilis* in het oostelijk deel van de Middellandse Zee inneemt. Tot die tijd kan deze '*Strombus*' het beste als een toevallige gast betiteld worden.

Mijn dank gaat uit naar Zvi Orlin voor de donatie van zijn vondst aan de 'National Mollusc Collection' (HUJ) en naar Yechezkel Nagy voor de mogelijkheid om materiaal uit zijn verzameling te bestuderen.

Literatuur

- BARASH, A. & DANIN, Z., 1986. Further additions to the knowledge of Indo-Pacific mollusca in the Mediterranean Sea (Lessepsian migrants). — *Spixiana*, 9(2): 117-141.
- MIENIS, H.K., 1990. *Cypraea lentiginosa*: an other odd record of an exotic cowry from the Mediterranean coast of Israel. — *De Kreukel*, 26(10): 119-112.
- MIENIS, H.K., 1994. The Carinated rock-shell *Thais lacera* (Born, 1778): a Lessepsian migrant in the Mediterranean Sea and an anti-Lessepsian migrant in the Red Sea. — *The Conchologists' Newsletter*, 131: 401-405.
- MIENIS, H.K., 1999. *Strombus persicus* on the fishmarket of Yafa, Israel. — *De Kreukel*, 35(7): 112.
- RUJDER, B., 1994. Two more *Cypraea lentiginosa* reported from Habonim, Israel. — *Levantina*, 80: 16.
- SINGER, B.S., 1993. New finds of Indo-Pacific *Cypraea* on the Israeli Mediterranean coast. — *Levantina*, 77-79: 3.